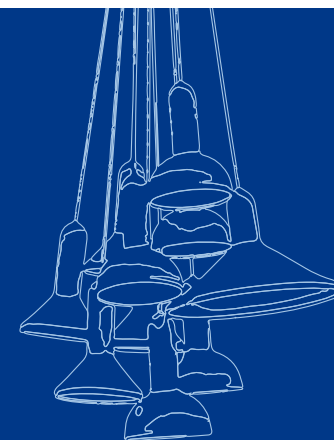
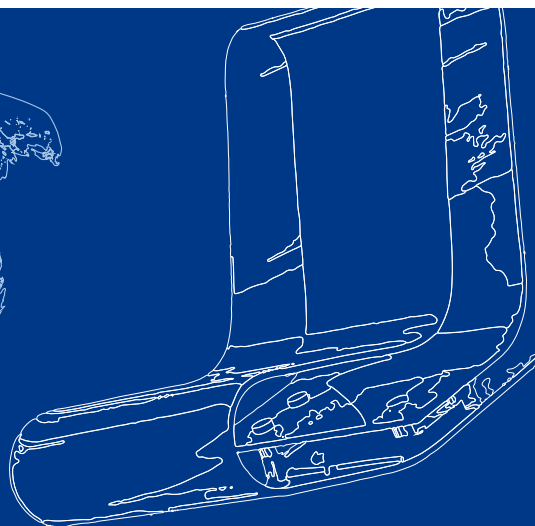

A | D | A | M

Art & Design Atomium Museum

16.09.16 ▶ 05.02.17

INTERSECTIONS^{#4}

CID & FRIENDS

DE DESIGNCOLLECTIE VAN GRAND-HORNU

TIJDELIJKE TENTOONSTELLING

DESIGN

ADAMUSEUM

BRUSSELS
DESIGN
SEPTEMBER

ART & DESIGN ATOMIUM MUSEUM [ADAM]

Als museum en kunstencentrum is het Art & Design Atomium Museum [ADAM] gewijd aan de kunst en het design van de 20ste eeuw en van vandaag.

Geïnitieerd in december 2014, na de aankoop door het Atomium van de verzameling van het Plasticarium, toont het ADAM in zijn permanente tentoonstelling het gebruik van plastic. Van de artistieke creatie van de jaren 1950 tot vandaag. Naast de grote ruimte, die is voorbehouden voor de collectie van het Plasticarium, zijn zo'n 1.200 m² beschikbaar voor tijdelijke tentoonstellingen, die belangrijke thema's en kunstenaars van het design, de fotografie en de hedendaagse kunst belichten.

Het ADAM heeft ook een auditorium van zo'n 400 plaatsen, een educatieve dienst en cultureel contactpunt met een aanbod op maat van kinderen, adolescenten en schoolgroepen, en een programma van lezingen en projecties die verband houden met de verkende thema's.

IN HET KORT

Van 16 september 2016 tot 5 februari 2017 nodigt ADAM het CID – centre d’innovation et de design au Grand-Hornu – uit om een deel van zijn collectie tentoon te stellen in het kader van zijn designbiënnale Intersections. Een gelegenheid om een aantal emblematische stukken van deze collectie te zien die werken van Belgische en internationale, recente of historische ontwerpers bevat.

De collectie van Grand-Hornu [voorheen Grand-Hornu Images] werd aangelegd vanaf het einde van de jaren '80, gefinancierd door de provincie Henegouwen en ondersteund door de vzw CID – centre d’innovation et de design au Grand-Hornu. Van meet af aan groeide ze empirisch uit in de loop der jaren en door tentoonstellingen.

De collectie omvat nu reeksen die, hoewel nog embryonaal, steeds meer representatief zijn voor het werk van Belgische en internationale ontwerpers. Zij is zeker niet exhaustief, maar telt op dit moment toch bijna 500 objecten met een verschillende typologie [meubels,

lampen, keramiek, accessoires, installaties ...], kleine of grote series, unieke stukken of prototypes en er komen er voortdurend nog bij.

Omdat de programmering afwisselend thematische en monografische tentoonstellingen brengt ter ere van ontwerpers die vaak aan het begin van hun carrière zitten, is er een zeer sterke band ontstaan tussen de ontwerpers en het instituut. Voor de vierde editie van de designbiënnale Intersections laat de tentoonstelling *CID & friends* 150 stukken van deze verzameling zien wat de affiniteiten en vriendschappen illustreert die in het kader van de programmering van Grand-Hornu ontstaan zijn. Deze stukken hadden in alfabetische volgorde, volgens type, materiaal of het jaartal van creatie of opneming in de collectie tentoongesteld kunnen worden, maar uiteindelijk is het de willekeurige volgorde die zegeviert en het organische en contextuele proces illustreert dat de aanwinsten bepaald heeft. Een rondwandeling tussen vrienden dankzij de magazijnen van het CID.

TE [HER]ONTDEKKEN DESIGNERS TIJDENS DEZE TENTOONSTELLING

.RAD PRODUCT + DIMITRI BÄHLER + ALDO BAKKER + SAM BARON
+ JURGEN BEY + BIG-GAME + RONAN & ERWAN BOURULLEC +
CHARLES RAPHAËL + PIERRE CHARPIN + CHEVALIER MASSON +
MATALI CRASSET + JEAN-FRANÇOIS D'OR + NATHALIE DEWEZ +
CHEIKH DIALLO + TOM DIXON + DAVID DUBOIS + NEDDA EL ASMAR
+ FABRICA TEAM + OLIVIER GAGNÈRE + ELISABETH GAROUSTE &
MATTIA BONETTI + MARTÍ GUIXÉ + HUTTEN + CHARLES KAISIN +
XAVIER LUST + LUC D'HANIS & SOFIE LACHAERT + DIRK WYNANTS
+ JASPER MORRISSON + NESTOR PERKAL + FIEN MULLER &
HANNES VAN SEVEREN + NENDO + OFFICE KERSTEN GEERS +
DAVID VAN SEVEREN + AMAURY POUDRAY + RUYANT + ANNICK
SCHOTTE + MARTIN SZEKELY + UNFOLD DESIGN STUDIO + MARIJN
VAN DER POLL + JÓLAN VAN DER WIEL + DIRK VANDER KOOIJ +
MARTEEN VAN SEVEREN + DANNY VENLET + ROBIN VERMEERSCH
+ SARAH VIGUER + MARIUS WATZ + SYLVAIN WILLENZ.

EEN ORGANISCHE COLLECTIE

MARIE POK - commissaris

H

oe komt een openbare collectie tot stand? Hoe geeft zij rekenschap van de culturele, economische, technologische en maatschappelijke uitdagingen van haar tijd? Hoe wordt ze geordend? Hoe wordt ze bewaard? Hoe komt ze aan het licht? Wat is de specificiteit van een designcollectie? Dit zijn de vragen die zich opdringen bij elke aanschaf of de aanbeveling daartoe van een kunstwerk. De bijzondere geschiedenis van de designcollectie van Grand Hornu geeft aanwijzingen in verband met deze vragen.

HISTORISCH OVERZICHT

“Het uitgangspunt van deze collectie was de aankoop eind jaren '80 van twee kostbare meubelen voor het verfraaien van het 'Grand Bureau' van Grand-Hornu, de prestigieuze ruimte die doorgaans belangrijke gasten verwelkomt. Het betreft de semainier *Solaris* van Shiro Kuramata [1977] en de secretaire-bibliotheek *Max* van Ettore Sottsass [1980]. Maar de intentie zelf om design te verzamelen, was er toen nog niet. Deze twee stukken werden pas *a posteriori* in de collectie opgenomen toen – veel later – de gedachte zich opdroeg dat het belangrijk was om alle verzamelde objecten sinds de eerste aankoop aan het publiek te tonen. Zonder een vooraf bepaalde theorie werd de collectie vervolgens empirisch aangelegd in de loop van de jaren en designtentoonstellingen in Grand-Hornu. Zij bestaat uit bewust voor conservatie aangekochte stukken, kleine of grote series, unieke stukken of speciaal voor tentoonstellingen gemaakte prototypes en een aantal donaties van ontwerpers.”¹ Met deze woorden omschrijft Françoise Foulon, mede-oprichtster van Grand-Hornu Images en directrice van 1984 tot 2012, de genese van de collectie die voornamelijk door de provincie Henegouwen gefinancierd wordt. Het jaarlijkse budget voor aankopen bedraagt momenteel € 20.000.

1 Collections Connections, collectief werk onder leiding van Françoise Foulon, Stichting Kunstboek, 2007. P.4

FABRICA TEAM, *La volière*, 2011

© Photo by Gustavo Million

EEN ORGANISCHE COLLECTIE

EEN OPENBARE DESIGNCOLLECTIE

Al vele jaren worden de aanwinsten bewaard in de kantoren van Grand-Hornu. Net als *Solaris* en *Max*, werken van Kuramata en Sottsass die nog altijd het Grand Bureau opsmukken, staan er stoelen, vazen, kasten, lampen, rekken, schragen en andere meubels en accessoires in de kantoren van het personeel en vervullen zij de functie die een zin aan deze ruimten gaven. Omdat design van nature ontworpen is om aan een gebruik te beantwoorden, reactiveerde hun opstelling in een levens- en gebruikssfeer hun reden van bestaan. Maar de vraag naar hun behoud drong zich al snel op. De natuurlijke slijtage, nog versterkt door een dagelijks gebruik, bedreigde het behoud van bepaalde stukken. Zo worden deze die een risico van verslechtering inhouden, momenteel beschermd en bewaard in magazijnen met airconditioning van de provincie Henegouwen. Natuurlijk kan de vraag gesteld worden naar de relevantie om voorwerpen in een magazijn op te bergen die ontworpen zijn om aan één/meerdere functie[s] te beantwoorden. Staat dat niet gelijk met ze denatureren? Als weerspiegeling van de samenleving, haar gewoonten, gedragingen en technologische mogelijkheden vormt design een archief dat een openbare instelling als historische getuigenis mag bewaren. Maar design wordt ook als een culturele en artistieke materie beschouwd. Het Bauhaus, vanaf het begin van de twintigste eeuw, en de Unie van moderne Kunstenaars, vanaf de jaren '30, hebben aanzienlijk bijgedragen tot de erkenning van deze fusie tussen architectuur, kunst en de kunstnijverheid. Vergeet niet dat deze disciplines een enkele praktijk uitmaakten in de Oudheid, en dit tot aan de Renaissance. In dat opzicht mag design op dezelfde wijze als een kunstwerk bewaard worden. Wat impliceert dat het ook van een referentie voorzien en gedocumenteerd moet worden.

© Photo Guy Rebmeister - Tiphaine Guitton

DAVID DUBOIS, *Bulb*, 2012

EEN ORGANISCHE COLLECTIE

In 2015 is het CID met een belangrijke inventarisatie begonnen. Een database op maat werd door het bureau Bien à vous aangemaakt om de conservators, onderzoekers, curatoren of studenten een krachtige zoektool te bieden. De collectie zal zo geleidelijk on line gaan vanaf september 2016, toegankelijk voor iedereen dus via de website. Naast het feit dat zij het werk van de ontwerpers nog meer uitstraling bezorgt, draagt de virtuele tentoonstelling van deze aanwinsten bij tot een delen van de kennis en een dynamische zoektocht wat tot de taken van de culturele instelling behoort. Bovendien wordt de collectie regelmatig gedocumenteerd om de verzamelde informatie over de bewaarde werken ter beschikking te stellen.

THEMA'S

Of het nu om een individu of een culturele instelling gaat, het verzamelen zelf vereist de creatie van een coherent geheel waarin elk element een plaats inneemt die het een zin geeft ten opzichte van het geheel. De verzamelaar moet dan ook de lijnen uitzetten die zijn collectie structureren en ieder werk rond deze lijnen ordenen. Er kunnen ook latere herindelingen gemaakt worden wanneer een thema of een tendens uit de verzameling op de voorgrond treedt, eender of die nu systematisch of organisch is. In het geval van Grand-Hornu zouden we het aankoopproces als *opportunistisch* kunnen beschouwen en zo moeten we het ook aannemen. Zoals hierboven vermeld werden de meeste stukken naar aanleiding van tentoonstellingen verkregen. Een manier om de tentoongestelde ontwerpers te steunen of de relaties met de partners van de verschillende projecten te versterken zoals CIRVA, la Manufacture de Sèvres, CIAV... De collectie omvat nu weliswaar zeer bescheiden en onvolledige, maar in toenemende mate representatieve verzamelingen van het unieke werk van Belgische en internationale persoonlijkheden.

BIG-GAME, Woodwork, 2007

© photo Fabrice Gousset

EEN ORGANISCHE COLLECTIE

Achteraf kunnen we verschillende thema's identificeren in de designcollectie van Grand-Hornu. Zij wordt gekenmerkt door drie oriëntaties: **Belgisch design, het begrip werk door de industrie en het ambacht heen, de nieuwe tools.**

Door zijn geografische ligging schenkt Grand-Hornu natuurlijk veel aandacht aan de **Belgische ontwerpers**. BIG-GAME, Nathalie Dewez, Jean-François D'Or, Charles Kaisin, Xavier Lust, Maarten Van Severen, Muller Van Severen, Sylvain Willenz en vele anderen waren het middelpunt van individuele tentoonstellingen waarvan de magazijnen nog de sporen dragen. De Belgische knowhow, industrie en creativiteit vormen een vruchtbare voedingsbodem voor opkomende talenten die internationaal erkend worden.

Maar de programmering volgt niet enkel individuen of groepen van ontwerpers: zij weerspiegelt immers vooral de evolutie van het beroep, zijn uitdagingen, zijn onderricht en zijn technologische of culturele metamorfoses. Een van de dierbare waarden voor de instelling is van toepassing op alle voorwerpen van de collectie: het begrip **werk**. Of het nu **ambachtelijk, conceptueel of industrieel** is, het is het werk dat gewaardeerd wordt door alle bewaarde stukken heen. Sinds de industriële revolutie heeft design de ontwikkeling van talloze innovatieve methoden en technieken doorgemaakt, gaande van de zware industrie over wetenschappelijk onderzoek tot het fijnste vakmanschap. Momenteel wordt er steeds meer gebruik gemaakt van hybride productieprocessen die deze verschillende methoden combineren. De waardering voor het werk is ook een manier om de nagedachtenis van de site van Grand-Hornu te vieren. Deze voormalige kolenmijn die aan het begin van de negentiende eeuw opgestart werd, kende een enorme bloei en kreeg internationale erkenning voor de kwaliteit van het werk dat er uitgevoerd werd met technische en sociale innovatie. Naast de visie van de oprichter van de mijn en het genie van de ingenieurs is het ook de dagelijkse arbeid van de mijnwerkers die het CID wil eren door het verzamelen, inventariseren en tentoonstellen van objecten die het resultaat waren van gediversifieerde maar altijd voorbeeldige werkprocessen.

Sinds het begin van de jaren 2010 heeft de collectie overeenkomstig de evolutie van de fenomenen in de designwereld heel wat objecten opgenomen die meer deel uitmaken van het creatieve proces zelf, evenals **nieuwe instrumenten en**

productiemiddelen bedacht door de generatie Y. De opkomst van het 3D-printen als een algemeen verbreide productiewijze werd op de voet gevolgd door het CID - centre d'innovation et de design au Grand-Hornu. De programmering heeft trouwens oog voor al deze nieuwe tools, deze nieuwe methoden bedacht door een generatie ontwerpers die veel meer uit zijn op het weer uitvinden van processen met meer respect voor de mens en het milieu dan op het ontwerpen van een nieuwe stoel. Bovendien is het moderne design steeds meer verwant aan een strategie die ons gedrag beïnvloedt en verandert. Veel stukken zoals deze van Unfold, Dirk Van Der Kooij of Jolan van der Wiel zijn een getuigenis daarvan.

SELECTIECRITERIA

Hoewel de aanwinsten zeer contextueel in een programmatisch kader plaatsvinden, voldoen ze aan een specifiek aantal eisen. De selectiecriteria veranderen overigens voortdurend, sommige hebben zich door de geschiedenis heen [de duurzame dimensie bijvoorbeeld] en volgens de evoluerende normen en verwachtingen doorgezet. Het belang van het formele aspect van de stukken, overheersend in de jaren '90, vermindert in de volgende eeuw wanneer er ecologische en ethische eisen ontstaan en er zich nieuwe productiemiddelen ontwikkelen die aan nieuwe uitdagingen beantwoorden. Het spreekt voor zich dat de cursor van elk criterium varieert in functie van de voorwerpen.

- > **Authenticiteit:** het object mag in geen geval een kopie zijn, het moet een authentieke en originele creatie zijn.
- > **Eerlijkheid:** het object voldoet aan strenge deontologische regels en wordt verkocht voor wat het is. Het verbergt geen enkel gebrek en is niet tot stand gekomen via een betwistbare productiemethode. Het stelt de verantwoordelijkheid van de ontwerper en de producent voorop.
- > **Voorbeeldigheid:** het object kan aangehaald worden als een voorbeeld in zijn categorie of voor een ontwerper, een beweging, een materiaal, een productieproces, een esthetiek...
- > **Innovatie:** het object brengt iets nieuw, experimenteel of verschillend in vergelijking met wat er in zijn typologie bestaat, dit conceptueel, formeel of materieel gezien of in zijn productieproces.

EEN ORGANISCHE COLLECTIE

- > **Representativiteit:** het object is representatief voor het werk van een ontwerper, een tijdperk, een beweging, een productieproces...
- > **Duurzaamheid:** het object volgt de principes van duurzame ontwikkeling.
- > **Vorm:** het object is ontworpen. Zijn proporties, zijn algemene formele uiterlijk bezorgen het een mooi voorkomen.

TENTOONSTELLING INTERSECTIONS #4 : CID & FRIENDS

In 2016 telt de collectie bijna 500 objecten met een verschillende typologie [meubels, lampen, accessoires, installaties, textiel...] die in de magazijnen van Grand-Hornu bewaard worden. Voor de vierde editie van de designbiënnale *Intersections* laat de tentoonstelling *CID & friends* 150 stukken uit deze verzameling zien wat de affiniteiten en vriendschappen illustreert die in het kader van de programmering ontstaan zijn. Tussen kartonnen dozen en voorraadinformatie zijn de stukken gealigneerd op standaardrekken die in alle magazijnen voorkomen. Natuurlijk had er een alfabetische volgorde, volgens type, materiaal, het jaartal van creatie of opneming in de collectie gevolgd kunnen worden, maar uiteindelijk is het de willekeurige volgorde die zegeviert en het organische en contextuele proces illustreert dat de aanwinsten bepaald heeft. In deze willekeurige volgorde werden enkele kleine aanpassingen uitgevoerd om bepaalde ontwerpers te groeperen op basis van subjectieve of reële verwantschap van de persoonlijkheden of het werk. Tot slot, door de selectie van de tentoongestelde werken zijn het de auteurs, de vrienden van het CID, het menselijke aspect welke benadrukt worden. De vriendschappen ontstaan uit de verschillende projecten die de geschiedenis van het centre d'innovation et de design gevormd hebben, blijken ook uit schetsen en gesigioneerde stukken die de ontwerpers aan het instituut bezorgd hebben. Een wandeling onder vrienden doorheen de magazijnen van het CID.

MARIE POK

—
DIRECTRICE VAN HET CID - CENTRE D'INNOVATION
ET DE DESIGN DU GRAND-HORNU EN CURATOR VAN
INTERSECTIONS#4.
—

De in 1974 geboren Marie Pok is romaniste van opleiding. Als onafhankelijke journaliste sinds 1998 werkte ze samen met meerdere magazines gespecialiseerd in kunst, design en architectuur. Ze werkte mee aan tal van catalogi en collectieve werken en publiceerde verscheidene monografieën over Belgische architecten. In 2006 was ze mede-oprichtster van het festival Design September waarvan ze tot in 2011 de artistieke leiding verzorgde. Als onafhankelijke commissaris zette ze in het buitenland ook meerdere promotie-acties op voor Belgisch design in opdracht van Designed in Brussels en voor diverse openbare organisaties. Sinds 2012 is ze directrice van het CID - centre d'innovation et de design au Grand-Hornu. Ze maakt ook regelmatig deel uit van tal van jury's.

JOLAN VAN DER WIEL, *Purple Gravity stool*, 2011

VERZAMELEN, EEN OUDERWETS PLEZIER?

OLIVIER WATHELET - antropoloog

Op het moment dat innovatie zich als de dominante ideologie van onze creatieve economie opdringt, kan het opbouwen van een collectie in heel wat opzichten een anachronistisch gebaar lijken. Voor sommigen roept dit beelden op van burgerlijke kringen waar rijke liefhebbers een inventaris opmaakten van de schatten en curiosa die ze tijdens hun exotische reizen op de kop hadden getikt, als het al niet om plunderingen ging. Voor anderen wekt dit herinneringen op aan de kindertijd, soms en met enige gêne zelfs tot aan de volwassen leeftijd; het verzamelen van postzegels en «snuisterijen» van welke aard dan ook, en het mobiliseren van vrienden en familieleden in de zoektocht naar de ontbrekende stukken. Ten slotte is een collectie ook het werk van musea en kunstcentra die als roeping hebben het erfgoed te bewaren en voorlichting te geven: vertellen over een collectie, ze ensceneren en boodschappen erover uitdragen.

Ongeacht of we collecties nu leuk vinden of wantrouwen, zij voldoen op die manier aan drie essentiële functies: kennen, uitwisselen en zich een identiteit aanmeten. De designcollectie van Grand-Hornu is een perfect voorbeeld daarvan.

Als kennisobject wordt een collectie in een culturele instelling aan een grondige inventarisatie onderworpen. Dit vereist minutieus speurwerk om de verspreide kennis terug te vinden. Als uitwisselingsobjecten

worden deze stukken regelmatig aan andere instellingen uitgeleend. Er ontstaan vervolgens banden van vriendschap en vertrouwen tussen de verschillende conservators; de procedure voor het verzenden en ontvangen van de werken evolueert zo in functie van de uitwisselingen tussen bevoorrechte partners. Als drager van een identiteit tenslotte is een collectie een getuigenis van een project en van een origineel verhaal dat achtereenvolgens zal veranderen als gevolg van de transformaties door de instelling.

DE COLLECTIE ALS LEVEND WEZEN

Dit eerste functionele denkschema is oppervlakkig. De verzamelaar zelf weet dat het meer is dan dat; bijna als een levend wezen groeit de collectie door zich te voeden met heterogene materialen. Zij is vooreerst een lukrake en gevarieerde verzameling. En dan op een dag, het woord. Te belangrijk om slechts een gewone verzameling te zijn, krijgt ze een naam en wordt een collectie. Soms wordt dit woord vanzelfsprekend een beetje bij toeval gegeven zonder dat degenen die er de bewaarnemers van worden, zich echter bewust worden van de performativiteit van deze bekendmaking. Er is geen grootte, geen structuur, geen minimale orde om een collectie aan te leggen. Er zijn verzamelaars die hun hele ziel leggen in een project om het aldus gecreëerde dier te doen groeien door het op adequate wijze te voeden. Daarvoor geven

ze een betekenis aan wat voorheen nog geen betekenis had. Soms zoeken ze naar regels in de compositie van de dingen zoals de entomoloog die het dierenrijk organiseert op zoek naar de ontbrekende schakels. Anders – zoals hier in Grand Hornu met de nadruk op de gedeelde ontmoetingen – is het een van de mechanismen van haar ontstaan die zich een zekere tijd gaat opdringen, net als een ruggengraat voor haar groei. Alvorens te muteren. Of te sterven.

IETS LEVENDS VERZAMELEN

Eens geïnventariseerd, verpakt en tentoongesteld is de collectie geen echt wild dier meer. Het heeft zijn gebruikelijke territorium verlaten. Elke instelling wordt bijgevolg geconfronteerd met deze moeilijke oefening die, zoals de debatten die ten grondslag lagen aan de geboorte van het Musée du Quai Branly, erin bestaat een evenwicht te vinden tussen representatie en manipulatie. Straalt een ceremonieel Bwaba-masker nog dezelfde kracht uit eenmaal het in een vitrine staat? Het is niet ongewoon dat gemeenschapsmusea ceremonies organiseren om de vertegenwoordigers van volkeren die de heilige voorwerpen in hun collecties gebruiken, de mogelijkheid te bieden om deze functie te reactiveren. Hoe zit het nu met designobjecten? Moeten zij ontheilgd worden, ontheven van hun rol, of moeten ze in gebruik blijven?

VERZAMELEN, EEN OUDERWETS PLEZIER?

De kwestie levert nog meer stof op omdat ze het wezen uitmaakt van de gehechtheid van de mens aan de dingen, of het nu gaat om de uitwisseling van keukenmessen tussen moeders en schoonmoeders die door de Amerikaanse antropoloog David Sutton op een aantal Griekse eilanden benaderd werden; of nog wanneer de liefhebbers van “vintage” videospelletjes aan de Franse socioloog Jean-Baptiste Clais getuigen van het belang van het gebruik, de slijtage en de reparatie als de kern van hun engagement en van hun identiteit van legitieme verzamelaar. Tot slot zijn het ontwerpers die zoals Jeremy Edwards met zijn project «Meubles libres» in onbruik geraakte objecten recupereren om stukken te ontwerpen en te creëren die hun aantrekkingskracht halen uit hun weer samengestelde geschiedenis. In deze gevallen, net als in vele andere, is het patina en de slijtage die de relatie van de mens tot het object creëren en een onstabiel en verschuivend evenwicht tussen de functie en de vorm produceren, in het hart van de definitie zelf van design.

OP HET GEVAAR AF VAN DE GEHECHTHEID

Vooruitgang boeken in deze moeilijke kwestie van het behoud van het levende gedeelte van de collectie is nog delicatesse omdat de verzamelaar en meer in het algemeen degene die met een collectie samenleeft, deze niet gewoon als een technicus kan bejegenen.

Want verzamelen komt neer op zich hechten; diepe en blijvende banden smeden met wat ze helpen in leven te blijven.

Er schuilt een zeker gevaar in de handeling van het verzamelen. Het kan leiden tot extreme, gewelddadige en dwangmatige praktijken. Zoals La Bruyère in zijn tijd en niet zonder reden aan de kaak stelde, is het misschien wel dé immorele daad bij uitstek. Het risico is groot dat de collectie de verzamelaar op een of andere manier in haar macht heeft; dat zij zich bij hem opdringt, soms tot het uiterste en tegen zijn wil.

Afgezien van de misdaden en passies die collecties veroorzaakt kunnen hebben, kent deze logica van gehechtheid ook een gewoon regime, zoals Brigitte Derlon en Monique Judy-Baillini zeer goed waargenomen hebben bij kunstliefhebbers. Volgens de twee antropologen is het echte voorrecht van de verzamelaar het dagelijks ervaren van zijn collectie. Hij is ervan vervuld net zoals zij van hem vervuld is wat tot een zeer intieme relatie leidt die hij bovenal probeert te delen. Een mechanisme dat zich tenslotte voordoet tot in de meest subtiele verbondenheden die iedereen voelt voor “kleine en heel gewone dingen, souvenirs, relikwieën, geluksbrengers”, iets wat de etnografe Véronique Dassié in het binnenste van haar tijdgenoten ontdekt heeft.

VERDER DAN DE ORDE, DE ONZEKERHEID

We kunnen dan ook vraagtekens zetten bij de motieven die een instelling ertoe brengen om zich voor een collectie te engageren. Gevaarlijk, problematisch en omstreden, de collectie is ook gedoemd om nooit af te raken. Want een collectie is nooit helemaal af. En zelfs als dat toch het geval zou zijn, doen varianten, kopieën en «mislukte» vormen de zoektocht herleven.

We moeten de handeling van het verzamelen dus als een creatieve praktijk beschouwen. Minstens twee benaderingen bevestigen deze interpretatie.

De eerste betreft de mogelijkheid om iets op een andere manier te leren kennen, bijvoorbeeld door objecten die tot dan in verschillende locaties geproduceerd of gebruikt werden, met elkaar te vergelijken. Twee stoelen getuigen van de structuur van de stoel, een stoel en een tafel van de kunst van de gastvrijheid, een stoel en een houten potlood van de mogelijkheden van dit materiaal. De mogelijkheden zijn nagenoeg eindeloos. Het is het universele principe van innovatie dat Claude Lévi-Strauss na aan het hart ligt: uit de toevallige ontmoeting van verschillende vormen van cultuur ontstaat een krachtige vorm van creativiteit die een stuwende en beslissende kracht is gebleken voor de mensheid.

VERZAMELEN, EEN OUDERWETS PLEZIER?

De tweede benadering is de mogelijkheid om de cognitieve verkenning van een persoon te structureren door een tastbare ordening van de concepten aan te bieden. *A fortiori* op het gebied van industrieel design krijgen de objecten kenmerkende lijnen die hoofd- en secundaire wegen volgen en een genealogie van dingen in de maak weergeven. Getoond en geconcretiseerd wordt het mogelijk om haar te mobiliseren als een generatief principe om te creëren: hoofdlijnen worden de ruggengraat van nieuwe creaties; secundaire lijnen vormen evenveel mogelijkheden om van de vanzelfsprekendheden af te wijken en een thema, een functie, een vorm te herzien. Het gaat erom de vorming van nieuwe lijnen mogelijk te maken en de toekomst te spiegelen.

De Britse ontwerpers Anthony Dunne en Fiona Raby hebben onlangs voorgesteld om van design een middel voor kritische verslaggeving te maken in de vorm van provocerende ficties die andere keuzes van de wereld openen dan de onze. Dit kritisch design wordt uitgewerkt op het idee van kegels van de toekomst die, uitgaande van één enkel punt – het heden – weer geopend zou worden door deze vorm van interventie om alternatieven voor het heden te kunnen bedenken. Collecties hebben precies deze macht om de visioenen van de toekomst in vraag te stellen, maar dan wel door zich te beijveren om de dichtheid, de complexiteit en het potentieel van het heden te laten zien. Verre van

één enkel uitgangspunt te vormen, maken de collecties een inventaris op van volkomen nieuwe mogelijkheden. En in dat opzicht vormen ze een krachtige hefboom voor creativiteit en vrijheid.

EEN INNOVATIE-INFRASTRUCTUUR

De onderzoekers die zich nu met de studie van de innovatiemechanismen bezighouden, lijken langzaam aan het belang van de infrastructuur te herontdekken. Zonder hen geen collectieve capaciteit voor uitvinding en creativiteit. Het zijn zeker geen restanten van verouderde modellen, maar integendeel pijlers die absoluut noodzakelijk zijn voor de creatieve samenleving die zich vandaag ontplooit. In deze logica kan de collectie als een infrastructuur van de verbeelding opgevat worden. In dat opzicht vertegenwoordigt zij een kapitaal voor het algemeen welzijn en de actoren van de verandering, zowel economisch, sociaal als cultureel. Daarvoor moet ze haar terughoudendheid kunnen afleggen en op een of andere manier het terrein van de praktijk betreden. Moet ze gemanipuleerd worden, “speelruimte krijgen” en onderworpen worden aan de bewegingen van uitvinders, dragende krachten van projecten en meer in het algemeen van iedereen. Moet ze als een levend wezen erkend worden, oproepen om nieuwe werelden te creëren door op haar eigen kracht te vertrouwen. Dit vraagt om het uitvinden

van creatieve vormen van bemiddeling waarbij de collectie niet louter een object van inventarisatie en patrimonium zou zijn, maar ook een materie met veel kostbaardere, vruchtbare en krachtige concepten omdat ze van nature een bekoorlijk wezen is.

FABRICA TEAM, *L'appartement*, 2011

© Photo by Gustavo Million

SCENOGRAFIE

D

enken aan de scenografie van de eerste tentoonstelling gewijd aan de designcollectie van de Grand-Hornu, houdt in dat men zich in design onderdompelt, maar ook in bepaalde herinneringen. Deze collectie is zowel de vrucht van de aanwerving van emblematische, sterke werken als het resultaat van ontmoetingen, vernissages en samenwerkingen met Belgische en buitenlandse designers.

Deze scenografie in het gloednieuwe museum ADAM te overdenken is des te interessanter omdat hier twee collecties aan mekaar worden gekoppeld [de permanente collectie van het Plasticarium en die van het CID], die beide op een zeer doordachte manier en met veel geduld werden samengesteld.

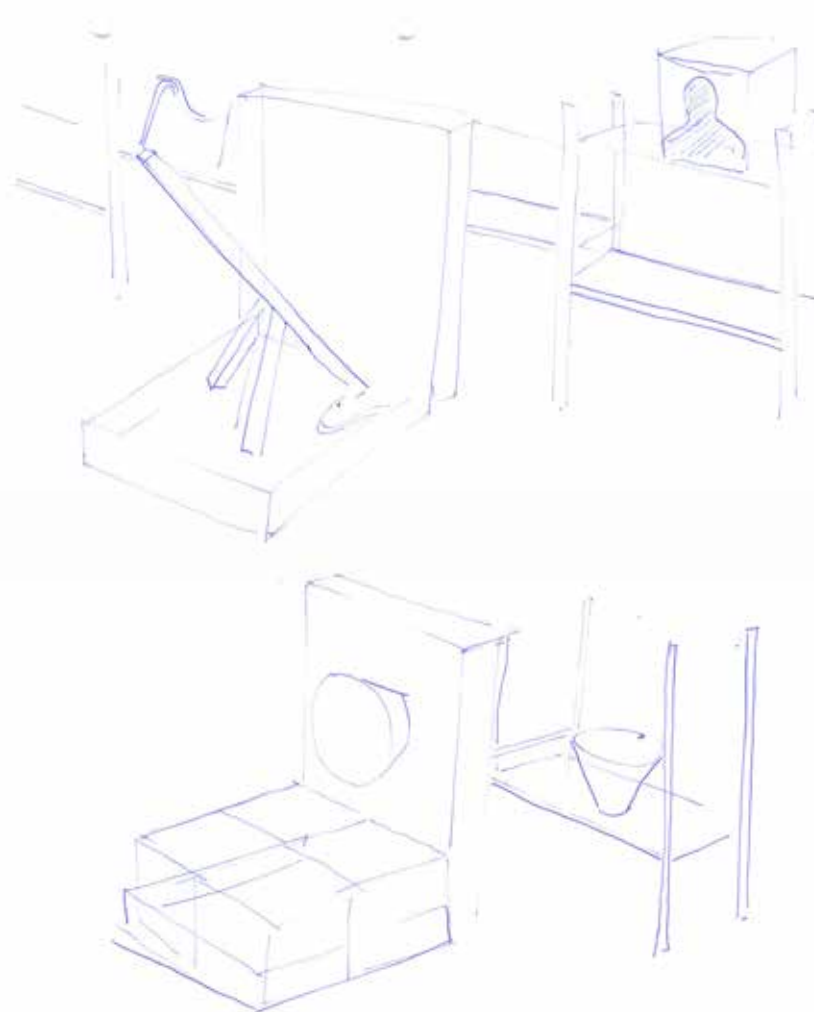
De keuze om de objecten tentoon te stellen “zoals in een stock” komt van het verlangen ze als gelijkwaardig voor te stellen, als **EEN GEMEENSCHAP VAN OBJECTEN DIE SAMEN MET MEKAAR IN DIALOOG GAAN**, net zoals ze in dialoog gaan met hun tijd.

De scenografen van de tentoonstelling **INTERSECTIONS #4 CID & FRIENDS** kozen ervoor te werken op basis van een rek dat reeds werd gebruikt voor de collectie van het ADAM. De reserves van het ADAM zijn zichtbaar vanaf de tentoonstelling, de mise-en-scène is er dus de verlenging van.

DUURZAAMHEID

Zoals voor elke editie van **INTERSECTIONS**, was de ploeg bijzonder waakzaam om de ecologische impact van de tentoonstelling beperkt te houden en ijverde ze voor een decorproject dat uitging van een volledige recyclage van het gebruikte materiaal. De rekken zullen gebruikt worden in de Grand-Hornu tijdens de terugkeer van de objecten naar de reserves.

De tentoonstelling **INTERSECTIONS#4 CID & Friends** stelt **150 STUKKEN** tentoon afkomstig van dit grote ensemble, dat een beeld geeft van de nauwe banden en de vriendschappen die ontstonden in de context van de programmatie. Zo'n dertig jaar later zijn de passie, de zoektocht naar vernieuwing en de durf die aan de basis van de tentoonstellingen liggen en de aankopen motiveren nog altijd even sterk. Een wandeling onder vrienden.

DE SCENOGRAFEN

SÉBASTIEN CRUYT

—

Sébastien Cruyt is architect-ingenieur bij het bureau Synergy-International, dat in Europa en in Afrika actief is. De zeer gevarieerde programma's waar ze op werken volgen allemaal duidelijk een duurzaam spoor. Cruyt werkte meermaals samen aan tentoonstellingen en performances in het museum van de Grand-Hornu: Aanpassing van de "gebogen vleugel" [samenwerking 50/50 met Charles Kaisin], of aan de uitbreiding van de Muzikale Kapel Koningin Elisabeth [samenwerking met 'L'Escaut]. Sébastien Cruyt is tevens voorzitter van de raad van bestuur van kunstencentrum Recyclart.

PHILIPPE PINCKAERS

—

Als vertegenwoordiger van de generatie der opa-boomers, is hij de stichter van de maatschappij Exhibit International S.A., gespecialiseerd in algemene of bijzondere aankledingen over de hele wereld van tentoonstellingen, beurzen, congressen of diverse events.

Adviseur bij de Europese Commissie in het kader van de begeleiding van bedrijven uit Afrika, de Caraïben of de Stille Zuidzee op professionele Europese tentoonstellingen. Ontwerper, samen met Sébastien Cruyt, van een lijn van semi-industrieel kartonnen meubilair in samenwerking met de firma OKIRA uit Clermont-Ferrand. Medeauteur met Sébastien Cruyt van de scenografieën van de biënnale Intersections.

SOFIE LACHAERT & LUC D'HANIS, *Anamorfofis*, 2008

MAARTEN VAN SEVEREN, *Low Chair Plastic LCP*, 2000

© Photo Philippe De Gobert

INTERSECTIONS EEN BIENNALE VOOR HEDENDAAGS DESIGN TE BRUSSEL

O

ntwikkeld door de afdeling Atomium Expo, ziet **INTERSECTIONS** het licht in 2010, in het kader van Design September. Elke twee jaar organiseert het Atomium [en voortaan ook het ADAM] een bijzondere kijk op hedendaags design, een lievelingsthema van dit icon van het Brusselse landschap.

De eerste editie werd er ingezoomd op het werk van drie designers, die opereren in de domeinen van het object, het meubilair, stedelijke uitrusting en textiel: Jean-François D'Or, Nicolos Destino en Linde Herman.

INTERSECTIONS#2, in 2012, had als ambitie ons “anders te laten kijken naar de objecten die ons omringen” en onze reflectie over de aard van het design voort te zetten, over zijn unieke positie tussen artistieke verwezenlijking en commercieel product. In 2014 opende het Atomium zijn deuren voor Belgisch talent.

INTERSECTIONS#3 bracht het werk bijeen van drie vooraanstaande figuren die zich op het kruispunt bevinden van handwerksnijverheid, design en kunst: Kaspar Hamacher [houtbewerking], Hugo Meert [klei en ceramiek] en Vera Vermeersch [borduurkunst].

INTERSECTIONS#4 VINDT VOOR HET EERST PLAATS IN HET ADAM, DAT ZIJN DEUREN OPENDE IN NOVEMBER 2015, EN DEZE KEER DE COLLECTIE VAN HET CID VAN DE GRAND-HORNU IN HET ZONNETJE ZET.

BRUSSELS DESIGN SEPTEMBER 2016 MORE THAN 100 DESIGN EVENTS IN THE CITY

B

Brussels Design September is the place to be voor liefhebbers van design en bundelt meer dan 100 culturele en commerciële evenementen in Brussel. Een maand lang wordt de stad omgetoverd tot een platform voor ontmoetingen met tal van Belgische en internationale designers.

Het aanbod van Brussels Design September bestaat uit een waaier van tentoonstellingen, conferenties, een Arts & Crafts parcours, Commerce Design Brussels en de Brussels Design Market. Allemaal plaatsen voor dialoog en ontmoetingen tussen designers, architecten en designliefhebbers. Een heus stadsparcours waarop je allerlei winkels, pop-up stores, galeries en culturele ruimtes kunt ontdekken.

Het programma staat in het teken van de nieuwste trends in de Belgische en de internationale designwereld. Trouw aan de multidisciplinaire geest van het evenement gaat er ook speciale aandacht naar de verschillende bewegingen, invloeden, referenties en ambachten die een rol spelen in het design van vandaag.

BRUSSEL STAD VAN DESIGN

Vandaag, meer dan ooit, willen we de imago van Brussels als dynamische en attractieve stad versterken. Wij zullen de innovatie van onze jonge designers in de kijkers zetten maar ook door verschillende designevenementen de commerciële kracht van onze stad een stimulus geven.

Het staat buiten kijf dat Brussel zich de laatste jaren heeft ontwikkeld als designstad, en dit dankzij het talent en de vindingrijkheid van onze designers. Het design begint steeds meer zijn plaats te krijgen in de stad. Design September heeft zich altijd met de stad willen verbinden om haar diversiteit tot uitdrukking te brengen. Het belang van het evenement en zijn invloed zijn dan ook steeds meer merkbaar: het design, in zijn diverse vormen, neemt een steeds belangrijkere plaats in het Brusselse dagelijkse leven in. Stadsmeubilair, installaties, lichten: de innovatie van onze designers neemt zijn plaats in het stadsbeeld in.

En dit met een positieve return voor de stad: qua uitstraling maar ook op economisch en toeristisch vlak. Brussel heeft belang bij dit soort evenementen die innovatie en creatie in de schijnwerpers zetten. Design September is trots om daar toe bij te dragen.

INTERSECTION#4 - KIDS

WORKSHOPS VOOR AANKOMENDE DESIGNERS

- > Bezoek + workshop [3u] – voor schoolgroepen en buitenschoolse groepen
- > Van maandag tot vrijdag, tijdens de duur van de tentoonstelling

5-8 JAAR

Tijdens een speelse en zintuiglijke rondleiding door de tentoonstelling nemen de kinderen deel aan spelletjes en ervaringen om zich vertrouwd te maken met design in al zijn vormen en een nieuwe blik te werpen op objecten uit het dagelijks leven. Het bezoek wordt voortgezet met een workshop waarbij hen wordt voorgesteld samen een functioneel object te vervaardigen dat ieders creativiteit weerspiegelt.

VANAF 9 JAAR

Van een lamp tot een kandelaar, van een krukje tot een bank, van een vaas tot een voetglas, van hout tot plastic, van glas tot metaal: tijdens een interactieve rondleiding door de tentoonstelling stellen de kinderen zich vragen over de objecten uit het dagelijks leven, terwijl ze ook het universum en de creativiteit van de aanwezige designers ontdekken. Aan het eind van het parcours steken de kinderen samen een object in mekaar dat tegelijk origineel en functioneel is, zoals heuse designers doen.

Reservering verplicht kids@atomium.be

- > Stage [3 dagen]
- > Van 2 tot 4 november

VANAF 7 JAAR

Na een inspirerend parcours door de tentoonstelling maken de kinderen meubelen op maat van hun speelgoed met behulp van diverse materialen, trucjes en technieken. Als aankomende designers bestuderen ze vormen, kleuren en materialen om te gebruiken zodat hun minimeubelen, -tafels, -stoelen, -bedden, -fauteuils functioneel worden en tegelijk de stempel van hun creatief universum dragen.

Reservering verplicht kids@civa.brussels

De stages in het ADAM hebben plaats van 10u tot 16u30, Belgiëplein 1 - 1020 Brussel. Elke dag van 9u tot 10u wordt een [gratis] onthaal voorzien en van 16u30 tot 17u30 is er kinderopvang [5 euro / dag].

Mogelijkheid tot transport van en naar de CIVA-stichting, Kluisstraat 55 te 1050 Elsene: heen-en-terugreis met de metro onder begeleiding. Vertrek van de Stichting om 9u45, terugkeer rond 17u30. Een ouderlijke toestemming is vereist.

PROGRAMMA VAN DE ACTIVITEITEN

BRUSSELS MUSEUMS NOCTURNES

> donderdag 22 september 2016

In samenwerking met de Brusselse museumraad neemt het ADAM op 22 september deel aan de **Brussels Museums Nocturnes**. Van 17u tot 22u zijn zowel de permanente collectie als de tijdelijke tentoonstellingen toegankelijk voor het publiek [ingang, 3€]. Om 20u kan u CID & Friends bezoeken met als gids tentoonstellingscommissaris Marie Pok.

DE FAMILY BRUNCH VAN HET ADAM

> zondag 06 november 2016

De **Family Brunch van het ADAM**, een originele en speelse formule, biedt de gelegenheid om van 10u tot 15u het museum en zijn collecties te ontdekken in een gezellige sfeer. Ook is er gelegenheid om tijdens een bezoek aan de collectie of tijdens de brunch een babbeltje te slaan met zij die het museum en de tijdelijke tentoonstellingen doen draaien.

PRIJS 5€/volwassenen en 3€/kinderen en adolescenten [>18 jaar].

ONTDEKKINGSATELIER [6>14 jaar] na reservatie.

CONTACT + INFO atomiumexpo@atomium.be

PENDELDIENST. HORNU-BXL / ADAM-CID

> zondag 22 november 2016

In het kader van de tentoonstellingen *Intersections#4 CID & Friends* en *Lionel Jadot. Mixed Grill*, stellen het CID en het ADAM u voor gebruik te maken van een **pendeldienst**. Zonder u te moeten bekommeren om uw transport of parkeer-gelegenheid, kan u de twee lopende tentoonstellingen bezoeken volgens het hieronder uiteengezette programma en comfortabel plaatsnemen in onze pendelbus die u van de ene site naar de andere brengt. Een complete, rijkgevlude dag gewijd aan de ontdekking van twee uitzonderlijke tentoonstellingen in unieke kaders.

9u : Vertrek van Hornu naar de site van de Grand-Hornu

10u : Aankomst ADAM. Bezoek aan de tentoonstelling *Intersections#4 CID & Friends*

12u : Vertrek ADAM

13u : Aankomst Hornu. Lunch in de Brasserie du Grand-Hornu of vrije picknick.

14u : Bezoek aan de tentoonstelling *Lionel Jadot. Mixed Grill* in gezelschap van Lionel Jadot.

16u : Vertrek van Hornu naar Brussel

PRIJS 10€ [toegang tot de 2 tentoonstellingen + pendelbus inbegrepen]

FORMULE LUNCH INBEGREPEN 30€ [omvat: toegang tot de 2 tentoonstellingen + pendelbus + een smakelijke lunch in de Brasserie du Grand-Hornu, bestaande uit een dagschotel + water of frisdrank + koffie]. Mogelijkheid tot het gebruiken van een maaltijd of sandwich in de Brasserie of vrije picknick.

EEN INITIATIEF VAN HET ADAM

EXPO

› COMMISSARIAAT

Marie Pok

› SCENOGRAFIE

Sébastien Cruyt + Philippe Pinckaers

› VISUELE IDENTITEIT

Sign* + Laetitia Centritto [CID]

› INVENTARIS

Dominique Blondiau, Elodie Davoise,
Michel De Cubber, Nathalie Delsippée,
Madison La Placa, David Marchal

› CREDITS

CID - centre d'innovation et de design du Grand-Hornu

› HEBBEN MEEGEWERKT AAN DEZE TENTOONSTELLING

Martine Acar, Dominique Blondiau, Sophia Bouarfa,
Aubane Brebant, Giuseppe Cannella, Maryvonne Colle,
Mattéo De Felice, Brigitte Delattre, Gaëtan Delehouzée,
Nathalie Delsippée, Véronique Demebski, Filip Depuydt,
Jean Estiévenart, Françoise Foulon, Sophie Gallez,
Céline Ganty, Loïc Goemaes, Marianne Jayé,
Laurence Lelong, Hervé Liénard, Maxime Mairesse,
Vincenzo Mauro, Justine Mertens, Jean-François
Paternoster, Thierry Pochet, Carine Saber,
Mattéo Sciallo, David Vilain, Olivier Wathelet,
Maryse Willems, Cataldo Zitolo, Emmanuëla Zoppé.

› DANKZEGGING

Béatrice Agosti,
Fabienne Capot [voorzitster van de vzw CID],
Françoise Foulon, Pierre-Olivier Rollin

› DE SCHENKERS

BIG-GAME, Fabrica, Pierre Charpin, Matali Crasset,
Sofie Lachaert, Annick Schotte, Richard Hutten, Magis,
Flos, Alessi, Emeco, Vitra

ADAM

› ALGEMEEN DIRECTEUR

Henri Simons

› ADJUNCT-DIRECTEUR

Julie Almau + Johan Vandenperre

› TENTOONSTELLINGSDIRECTEUR

Arnaud Bozzini

- STAGIAIRE

Cristina Bargna

› PERS & COMMUNICATIE

Inge Van Eycken + Axel Addington

+ Sarah Torrekens

- Caracas > Hélène van den Wildenberg

- PasdeBlaBla > Sophie Goeminne

› EN HET ADAM- EN ATOMIUMTEAM

› PEDAGOGISCHE DIENST

Arkadia + Fondation CIVA

FABRICA TEAM, *L'ordinateur portable*, 2011

© Photo by Gustavo Million

CONTACT

> TENTOONSTELLINGSDIRECTEUR

Arnaud Bozzini

+32 476 53 20 31 - arnaud.bozzini@atomium.be

> PERS

Inge Van Eycken

+32 479 95 05 94 - inge.vaneycken@atomium.be

Hélène van den Wildenberg [Caracas PR]

+32 4 349 14 41 - +32 495 22 07 92 - info@caracascom.com

Belgiëplein - Brussel

Alle dagen open van 10u tot 18u - op dinsdag gesloten

WWW.ADAMUSEUM.COM

ALDO BAKKER, *Swing*, 2014